

Dyslexie protocol

Primair Onderwijs - Voortgezet Onderwijs

in de regio Waterland

Dit protocol is een bijlage bij het protocol de Waterlandse overstap en wil het proces van de overgang van de basisschool naar het voortgezet onderwijs van de leerling met (vermoeden van) dyslexie zo goed mogelijk laten verlopen.

Inhoud

<i>Inleiding.....</i>	<i>2</i>
<i>Samenhang dyslexie protocol en de Waterlandse overstap.....</i>	<i>3</i>
<i>Verwachte opbrengst van het protocol.....</i>	<i>3</i>
<i>Een erkende dyslexieverklaring vraagt om degelijk (voor)onderzoek.....</i>	<i>4</i>
<i>Aandachtspunten bij samenstellen dyslexiedossier.....</i>	<i>5</i>
<i>Procedure in groep 8 van het PO voor onderzoek en afgifte dyslexieverklaring.....</i>	<i>6</i>
<i>Procedure in klas 1 van het VO voor onderzoek en afgifte dyslexieverklaring.....</i>	<i>7</i>
<i>Kosten van dyslexie onderzoek.....</i>	<i>9</i>
<i>Overzicht veel gestelde vragen.....</i>	<i>10</i>
<i>BIJLAGE 1: FORMULIER BEGELEIDING BASISCHOOL M.B.T DYSLEXIE.....</i>	<i>12</i>
<i>BIJLAGE 2: VRAGENLIJST DOCENTEN.....</i>	<i>14</i>

Inleiding

Voor u ligt het protocol dyslexie ten behoeve van leerlingen die de overgang van PO- VO maken in de regio Waterland.

Het protocol is voor iedereen ook in te zien via de website van het SAMENWERKINGSVERBAND PO en SAMENWERKINGSVERBAND VO. (www.swvwaterland.nl / www.samenwerkingsverbandvowaterland.nl)

Dit protocol is tot stand gekomen onder verantwoordelijkheid van het SWV Primair Onderwijs en het van het SWV Voortgezet Onderwijs.

Een werkgroep bestaande uit vertegenwoordigers van primair onderwijs (PO) en voortgezet onderwijs (VO)¹ van alle denominaties in de regio Waterland heeft op basis van landelijke richtlijnen, kennis en de lokaal opgedane ervaringen in de afgelopen jaren dit protocol geformuleerd.

Het doel van het protocol is een betere samenwerking tot stand te brengen tussen PO en VO voor leerlingen die problemen ervaren op het gebied van taal/ lezen.

In het verleden kwam het regelmatig voor dat er in het VO leerlingen binnen stroomden die in het PO niet gesignaleerd waren of niet als ernstig genoeg zijn aangemerkt om onderzoek naar dyslexie te laten doen. Voor een PO school is een dyslexieverklaring niet nodig. De noodzaak om een dyslexie verklaring te hebben is in het VO groter vanwege het recht op faciliteiten voor het examen. In het PO mag men een leerling faciliteren zonder verklaring.

Leerlingen die niet voldoen aan de criteria voor (door gemeenten) vergoede zorg maar wel voldoen aan de criteria aantoonbare leerachterstanden op het gebied van lezen en spellen en dus voor een dyslexieverklaring, hebben in het VO recht op passende ondersteuning. Het tijdig in bezit zijn van een dyslexie dossier/verklaring betekent dat men op het VO beter kan inschatten welke ondersteuning en/of hulpmiddelen bij de leerling passen en faciliteiten kunnen tijdig gerealiseerd worden. Besloten is daarom om vanaf 2016 een gezamenlijk protocol te hanteren waarin de belemmeringen om leerlingen, waarbij het vermoeden bestaat dat zij in aanmerking komen voor een dyslexieverklaring, voor of tijdens de overstap naar VO, te onderzoeken zoveel mogelijk worden weggenomen.

Dit protocol wordt gehanteerd door:

- a. leerkrachten bovenbouw, interne begeleiders, directies en PO bestuurders in de regio Waterland
- b. docenten, brugklascoördinatoren, zorgcoördinatoren, schoolleiding en bestuurders in het VO in de regio Waterland
- c. bij het onderwijs betrokken instanties, zoals het bureau dat betrokken is bij het afnemen van de toetsen in het kader van de Waterlandse overstap, de samenwerkingsverbanden van het primair en voortgezet onderwijs en Schoolbegeleiding Zaanstreek Waterland (SBZW)

---

¹ Werkgroep Dyslexie Protocol PO-VO: Esther Bakker; Julien Fiselier; Chruf van Kempen; Rob van Oosten; Albert Loer; Marianne van Zanten.

SAMENHANG DYSLEXIE PROTOCOL EN DE WATERLANDSE OVERSTAP

Het dyslexieprotocol sluit aan op het protocol de Waterlandse overstap dat de overdracht regelt van het PO naar het VO

- Het protocol de Waterlandse overstap wordt door het SWV PO en VO jaarlijks geëvalueerd en vastgesteld. De belangrijkste stappen zijn:
- alle kinderen die VMBO in hun voorlopig schooladvies hebben, ook de combinatie VMBO-HAVO, maken begin groep 8 het Drempelonderzoek;
- kinderen die op het Drempelonderzoek bij twee domeinen waaronder in ieder geval begrijpend lezen en/of inzichtelijk rekenen, een leerachterstand hebben van tenminste 25% doen mee met een capaciteitenonderzoek;
- Ook kinderen waarvan de school vermoedt dat er sprake is van dyslexie nemen deel aan de capaciteitentoets. Een capaciteitenonderzoek is namelijk een van de verplichte onderdelen van de onderzoeksprocedure die een daartoe gecertificeerde onderzoeker moet volgen om uiteindelijk een dyslexieverklaring af te kunnen geven.

Groepen die onderscheiden worden:

- o Leerlingen met een dyslexie verklaring
- o Leerlingen behandeld als zijnde dyslect (VO wil voortborduren op PO. Er zijn leerlingen die net niet in aanmerking gekomen zijn voor een dyslexie verklaring, deze groep is in het VO een risico groep; uitval in de hogere klassen is bijna niet te voorkomen en daarom wil men deze groep zo snel mogelijk in beeld hebben en ondersteunen)

VERWACHTE OPBRENGST VAN HET PROTOCOL

Belang voor de leerlingen/ ouders

1. Herkenbare en duidelijke afspraken: leerling/ouders/school weten wat er gebeurt indien er aanwijzingen zijn voor dyslexie (zowel in het PO als in het VO)
2. Leerlingen worden standaard in het PO bij vermoeden van dyslexie, net als leerlingen met reeds vastgestelde dyslexie volgens de richtlijnen van het landelijk dyslexie protocol ondersteund.
3. Alle relevante informatie is beschikbaar voor PO en VO: om in aanmerking te komen voor extra faciliteiten, zoals gebruik van hulpmiddelen en meer tijd voor het examen, is in het VO, in tegenstelling tot in het PO een dyslexieverklaring nodig. Bij de overstap naar het VO blijft de dyslexie verklaring van leerlingen die daarover beschikken gewoon geldig.
4. Voor leerlingen waarbij men dyslexie vermoed vindt onderzoek plaats na de toetsfase in groep 8 in kader van de Waterlandse overstap. Een deel van de verplichte onderzoeksonderdelen van het dyslexieonderzoek, het capaciteitenonderzoek, heeft de leerling dan al, in de vertrouwde schoolomgeving gedaan.
5. Het streven is in voorkomende gevallen dyslexieonderzoek binnen de geldigheidstermijn van de capaciteitentoets van de Waterlandse overstap te laten plaatsvinden om te voorkomen dat een leerling overbodig (eerder in PO of later alsnog in VO) een capaciteiten onderzoek afgenomen (moet) worden.

Belang voor betrokken medewerkers PO en VO

1. Heldere en bindende afspraken die geborgd worden
2. Meer mogelijkheden om informatie te kunnen delen en doorgeven
3. Passende begeleiding voor leerlingen in PO en VO
4. De kosten worden door de samenwerkingsverbanden SWV PO en VO gezamenlijk gedragen, dat betekent dat PO en VO medewerkers zich niet hoeven te laten leiden door de vraag of er budget is voor dyslexieonderzoek. De ondersteuningsbehoefte van de leerling staat centraal.

Belang voor de onderwijsinstelling

1. Helderheid over de procedure rondom dyslexie
2. Vroegtijdig compleet beeld (capaciteiten + leervorderingen), meer inzicht in noodzakelijke onderwijsbehoeften van de leerling
3. Het voorkomen van het overbodig testen van leerlingen.
4. De kosten worden door de samenwerkingsverbanden PO en VO gezamenlijk gedragen, waardoor op schoolniveau financiële prikkels geen rol spelen bij het besluit of een leerling voor dyslexieonderzoek in aanmerking komt.

EEN ERKENDE DYSLEXIEVERKLARING VRAAGT OM DEGELIJK (VOOR)ONDERZOEK

Om op een verantwoorde wijze te kunnen komen tot het afgeven van een dyslexieverklaring door de psycholoog/orthopedagoog, is een goed dyslexiedossier noodzakelijk (volgens de richtlijnen van Stichting Dyslexie Nederland).

In dit dossier wordt op een overzichtelijke wijze aangegeven hoe de leesgeschiedenis van de leerling is verlopen en welke begeleiding daarbij geboden is.

Naast een verantwoording van planmatig signaleren en diagnosticeren is het daarom essentieel dat de basisschool kan aantonen dat de leerling planmatig, methodisch en intensief is begeleid².

Het dyslexiedossier ten behoeve van het aanvragen van een dyslexieverklaring bestaat uit de volgende onderdelen:

1. Toestemmingsformulier van de ouders
2. Overzicht begeleiding basisschool (zie Bijlage 1)
3. Het overzicht Cito leerlingvolgsysteem of een ander door de school gebruikt overzicht waarin de hieronder genoemde aandachtspunten t.a.v. de leerresultaten en didactische resistentie beschreven staan
4. Overzicht aanvullende gebruikte onderzoeksmiddelen
5. Gegevens van capaciteiten onderzoek.

Een dyslexie verklaring is alleen dan geldig als deze wordt afgegeven door een GZ psycholoog (BIG geregistreerd), Kinder-jeugdpsycholoog (NIP geregistreerd) en/of Orthopedagoog Generalist

---

² Het criterium Didactische resistentie is in het PO beter vast te stellen dan in het VO. In het PO is dit aan te tonen door het systematisch oefenen gedurende 3 maal 20 minuten (of twee keer 30 minuten) per week, volgen en registreren van de ontwikkelingen op lezen en spelling. Deze ondersteuning kan in het VO niet gegeven worden.

AANDACHTSPUNTEN BIJ SAMENSTELLEN DYSLEXIEDOSSIER

- Leerresultaten technisch lezen en/of spelling op **niveau E** (leerrendementen < 50%) of **niveau D** (leerrendementen 50-75%) bij minimaal schooladvies VMBO-T/HAVO of VWO.
- Leerresultaten technisch lezen en spelling zijn **significant lager** dan leerresultaten inzichtelijk rekenen en eventueel begrijpend lezen.
- **Didactische resistentie:** Handelingsplannen van de leerling, waaruit blijkt dat er **gedurende minimaal een half jaar planmatig, methodisch en intensief** is gewerkt aan het lees- en/of spellingprobleem (individueel of in een klein groepje buiten de klas).
- Evaluaties van de handelingsplannen waaruit blijkt dat er tijdens de interventieperiode **onvoldoende vooruitgang** is bereikt (leerrendementen <100%).
- Een **effectieve aanpak**; De leertijd is met minimaal een uur per week uitgebreid en er minimaal drie keer per week 20 minuten (of twee keer 30 minuten) wordt begeleid. De specifieke interventie wordt individueel of in een klein groepje aangeboden en de specifieke interventie wordt uitgevoerd door de leerkracht, RT-er of leesspecialist.

Procedure in groep 8 van het PO voor onderzoek en afgifte dyslexieverklaring

Wanneer	Wat	Door wie
Vanaf September	Uitvoeren van drempelonderzoek en vervolgens capaciteitenonderzoek (selectie deelnemende leerlingen volgens stappenplan Waterlandse overstap)	toetsbureau
Oktober -November	Inventarisatie binnen alle basisscholen op mogelijk aantal dyslectische leerlingen	Leerkracht/ IB 'er
November- December	Algemene (jaarlijkse) voorlichting via een informatiebrief aan alle basisscholen over het protocol en afgifte dyslexieverklaring	Coproductie SWV/Besturen
November- December	PO: Vaststellen van het aantal deelnemende leerlingen waarvoor een dyslexiedossier reeds is of wordt gemaakt.	
December - Januari	PO: Plannen van eigen aanvullend onderzoek (leerlingen zonder verklaring maar in risico groep)	
December - Februari	VO :Dossiergegevens verzamelen op basis van BIJLAGE 1: Formulier begeleiding basisschool m.b.t dyslexie. Belangrijk is dat er voldoende kwalitatief goede handelingsplannen liggen waarmee de school de hardnekkigheid van het leesprobleem aantoont.	
Januari- Februari	PO : Uitvoeren aanvullend onderzoek	
Februari	PO : Completeren dyslexiedossier	
Maart	PO : Toesturen van complete dyslexiedossiers aan VO	
Maart e.v.	VO :Beoordeling dyslexiedossiers op volledigheid	
April -mei	Na overleg PO - VO: Aanvullend onderzoek PO e/o VO	
April- Mei	Doorsturen compleet dyslexiedossier + kopie verklaring of mededeling aan plaatsende VO school door PO school	
Juni	Evalueren van de ervaringen PO en VO	
Augustus	Faciliteitenpas voor leerlingen door VO	
September	Completeren dossier in digitaal LVS door VO	
December	Afgifte dyslexieverklaringen eerstejaars VO leerlingen door VO	
December	Terugkoppeling VO naar PO	

		<ul style="list-style-type: none"> * leergeschiedenis lees-en spellingvaardigheid * duur, intensiteit en effecten eerder gegeven hulp * informatie mentor / docenten (vragenlijst) <p>- Afname verkennend onderzoek /screening</p> <p>Vermoeden wordt bevestigd: informeren ouders</p> <ul style="list-style-type: none"> ➔ Verwijzing dyslexie onderzoek(School en Onderwijs Service) ➔ Bij afgifte dyslexie verklaring - dyslexie pas/faciliteitenkaart <p>Vermoeden wordt niet bevestigd: analyse van onderwijs(ondersteunings) behoefte</p>
--	--	---

KOSTEN VAN DYSLEXIE ONDERZOEK

Primair onderwijs

Voor leerlingen in het PO die in aanmerking komen voor vergoede zorg (voorheen zorgverzekering), wordt de diagnose stelling vergoed evenals de leesbehandelingen. Kinderen die bij onderzoek dyslectisch blijken, maar niet in aanmerking komen voor behandelingen, omdat de dyslexie niet ernstig genoeg is, krijgen wel de diagnose stelling vergoed, maar niet de behandelingen.

De meeste dyslexieverklaringen worden in het PO regio Waterland afgegeven door de School Begeleidingsdienst Zaanstreek-Waterland.

Zie onderstaande mogelijkheden:

Leerlingen met ernstige dyslexie/ behandel noodzaak . De kosten worden vergoed door de gemeente waarin de leerling woonachtig is.

Leerlingen die niet in aanmerking komen voor behandeling zoals bedoeld bij 1: De kosten zijn voor het onderwijs. Schoolbesturen krijgen de kosten vergoed van de samenwerkingsverbanden.

Afhankelijk van de ernst van de onderwijsbeperking c.q. de pedagogische wenselijkheid kunnen leerlingen eerder dan of in groep 8 in aanmerking komen voor onderzoek.

Voor leerlingen met een onderwijsbeperking waardoor de school vaststelt dat onderzoek wenselijk is voordat zij in groep 8 deel kunnen nemen aan de Waterlandse overstap is uitgebreid individueel (en daardoor kostbaar) onderzoek nodig: totaal onderzoek: Psychologisch onderzoek (capaciteitentoets en sociaal-emotioneel onderzoek) plus lees en spellingonderzoek. Afname + verwerking: maximaal 18 uur.

Leerlingen in groep 8 met vermoeden van dyslexie nemen deel aan het drempelonderzoek en capaciteitenonderzoek dat op de eigen school groepsgebonden plaatsvindt (onderdeel van procedure Waterlandse overstap). Vervolgens is een aanvullend lees en spellingonderzoek nodig: maximaal 5 uur.

In een enkel geval willen ouders niet wachten op onderzoek en initiëren onderzoek op eigen initiatief en eigen kosten.

Voortgezet Onderwijs

Dyslexie onderzoek voor leerlingen in het VO wordt meestal gedaan door een toetsbureau dat door het samenwerkingsverband VO gecontracteerd is. Er wordt gebruik gemaakt van het capaciteitenonderzoek dat in groep 8 is afgenomen.

Kosten dyslexieonderzoek op initiatief van school, voor een leerling die niet in aanmerking komt voor vergoede behandeling

De kosten worden gedragen door het onderwijs.

Schoolbesturen krijgen de kosten vergoed van de samenwerkingsverbanden.

De Samenwerkingsverbanden delen de kosten.

Tweejaarlijks wordt een onderzoek uitgevoerd naar de rechtmatigheid van dyslexieonderzoek. Dit gebeurt door middel van een steekproef die door onafhankelijke specialisten wordt uitgevoerd bij 2 PO- en 2 VO-leerlingen die een dyslexieverklaring hebben gekregen.

Overzicht veel gestelde vragen

Doen alle (basis)scholen mee met het protocol Onderzoek naar en zonodig afgifte dyslexieverklaringen?

- Ja

Wie besluiten er over het protocol?

- Bestuur Samenwerkingsverbanden. In de besturen van de samenwerkingsverbanden zijn alle P(S)O en V(S)O schoolbesturen met locaties in de regio Waterland vertegenwoordigd.

Waar kan ik informatie krijgen over de procedure?

- SWV Waterland (PO) en SWV VO
zie respectievelijke websites

(www.swvwaterland.nl / www.samenwerkingsverbandvowaterland.nl)

Is het mogelijk om al voor groep 8 een verklaring te krijgen ?

- Ja, maar in verband met de capaciteitentoets die onderdeel uit maakt van de verplichte onderdelen wordt het onderzoek vaak vooruitgeschoven naar groep 8 zodat de leerlingen niet 2 keer een capaciteitentoets hoeven te maken. In het PO hebben leerlingen met lees/taalproblemen waarbij men vermoedt dat er sprake is van dyslexie geen verklaring nodig om op de zelfde wijze ondersteund te worden als leerlingen met een dyslexieverklaring. Een deel van de dyslectische leerlingen heeft al een verklaring. Dit zijn de ernstig enkelvoudige dyslecten die al via de gemeenten vergoede diagnosestelling / behandeling aangeboden hebben gekregen. Daarnaast is er een kleine groep dyslectische leerlingen die op basis van sociaal emotionele argumenten eerder in aanmerking komt voor diagnostiek. De school doet hiervoor dan een aanvraag bij het samenwerkingsverband. Ouders kunnen ook kiezen om zelf dyslexie onderzoek te laten uitvoeren door een onderzoeksbureau. Hierbij is het van belang goed op te letten of het een erkend bureau is in verband met de geldigheid van de eventuele dyslexieverklaring. De kosten van onderzoek buiten het protocol komen voor rekening van ouders en worden niet door de samenwerkingsverbanden of school vergoed.

Is het gebruik van hulpmiddelen wenselijk?

- Dit vereist maatwerk, dit kan per leerling verschillen.

Wat doet het VO met leerlingen met een dyslexieverklaring?

- Faciliteren (gebruik van hulpmiddelen)/compenseren/dispenseren (zie dyslexie/faciliteitenkaart) soms afstroom in latere leerjaren, afhankelijk van mogelijkheden inzet en motivatie.

Worden er in het VO ook nog dyslexieverklaringen uitgereikt?

Ja, in principe worden leerlingen waarbij vermoeden van dyslexie bestaat, in groep 8 van het PO of soms in groep 1 van het VO (zolang de resultaten van de capaciteitentoets die in groep 8 is gemaakt door de leerling nog geldig zijn) onderzocht. Indien uit het onderzoek komt dat zij dyslectisch zijn krijgen zij een verklaring. In uitzonderingsgevallen vindt dyslexie onderzoek later in de VO periode plaats. Bijvoorbeeld in het geval van verhuisleerlingen die uit een regio komen waar afwijkende afspraken gelden. De VO school verzorgt in dergelijke gevallen het verkennende onderzoek/ screening naar dyslexie en maakt een kwalitatieve analyse. Afhankelijk van de resultaten van dit verkennend onderzoek wordt bekeken welk traject verder volgt. Soms wordt er eerst RT aangeboden (indien mogelijk) of wordt er bij voldoende aanwijzingen een dyslexie onderzoek afgenomen door het toetsbureau.

Gelden de afspraken voor alle VO - scholen?

- De afspraken gelden voor alle V(S)O scholen in de Regio Waterland.

Waar stuur ik (groep 8 docent) de dyslexiedossiers heen?

- U voegt het dossier als bijlage toe aan het Onderwijskundig rapport in Onderwijs Transparant (zie stappenplan in protocol de Waterlandse overstap.

Er is veel werk gestopt in de leesdossiers dyslexie, wat gebeurt daarmee?

- De basisschool voegt het leesdossier toe aan het onderwijskundig rapport dat wordt overgedragen bij de overstap naar het voortgezet onderwijs. De zorgcoördinator/intake commissie van het VO signaleert bij aanmelding aan de hand van het leesdossier of er sprake is van een vermoeden, of verklaring.

Verdere actie door mentoren, teamleider/ zorgcoördinator.

BIJLAGE 1A: FORMULIER BEGELEIDING BASISCHOOL M.B.T DYSLEXIE

Naam leerling :
Geboortedatum :
Basisschool :
Contactpersoon :
Tel Nr. :

1.) Bijvoegen : CITO / onderzoeksverslagen en evt. dyslexieverklaring.

2.) Hoe is de aanpak geweest op de basisschool?

O heeft remedial teaching gekregen gedurende .....weken / maanden / jaren.

O heeft extra hulp in de eigen groep gekregen, bestaande uit:

O heeft gesprekken gevoerd met dyslexiecoach, waar de volgende afspraken mee gemaakt zijn:

Compenserende en dispenserende maatregelen die genomen zijn m.b.t. lezen:

O leerling krijgt langer de tijd voor het lezen van teksten en repetities.

O de teksten worden in een vergroot lettertype aangeboden.

O de leerling mag bij toetsen / overhoringen vragen om een tekst voor te laten lezen als de tekst te moeilijk is.

O teksten worden voorgelezen.

O leerling maakt gebruik van een auditief hulpmiddel (bijvoorbeeld gesproken boeken)

namelijk.....(invullen naam hulpmiddel)

Hulpmiddel wordt thuis gebruikt

Hulpmiddel wordt op school gebruikt

O anders namelijk:

Compenserende en dispenserende maatregelen die genomen zijn m.b.t. spellen:

O leerling werkt met een eigen spellingsprogramma, te weten:.....

O maakt gebruik van een spelling – spiekschrift.

- teksten worden gemaakt op de computer
- leerling is bekend met de spellingscorrectie op de computer
- leerling schrijft in blokschrift.
- spellingsfouten worden niet als 'fout' aangemerkt
- anders, namelijk:

Geen Dyslexieverklaring:

- Op grond van de gegevens en resultaten uit het dossier is niet eenduidig dyslexie vast te stellen. Geadviseerd wordt om binnen het vervolgonderwijs de eisen nauwlettend te volgen.

BIJLAGE 1B: VRAGENLIJST DOCENTEN

Beste collega ,

Ik zou graag de volgende leerling voordragen voor onderzoek naar lees- en spellingproblemen m.b.t. een vermoeden van dyslexie. Om een beeld te krijgen van de problemen van de leerling vraag ik u om deze korte vragenlijst in te vullen en zo spoedig mogelijk bij mij in te leveren.

Mentor :
Naam leerling :
Klas :
Vak :
Datum :

1. Mogelijke kenmerken bij dyslectische leerlingen

Vink de kenmerken aan die voor bovenstaande leerling gelden bij het volgen van uw vak.

Technisch lezen

- Moeite met het (hardop) accuraat, snel en vloeiend lezen van zowel complexe als alledaagse woorden.

Spellen

- Moeite met het spellen van zowel complexe woorden met moeilijke letterclusters als alledaagse eenvoudige woorden.

Geheugen, aandacht, informatieverwerking, automatisering

- Onvoldoende kunnen verwerken, verwoorden en terughalen van instructie.
- Moeite met het herhalen van instructie (aan het eind van de instructie is een deel reeds 'vergeten').
- Moeite met het onthouden van recent geleerde betekenisloze associaties (jaartallen, formules, begrippen die uit het hoofd geleerd moeten worden). Intensief oefenen levert onvoldoende resultaat op.
- Moeite om al geleerde dingen toe te passen in nieuwe situaties.
- Tempo en nauwkeurigheid nemen af als 'onder druk' gewerkt moet worden (proefwerken, schoolonderzoeken, examens).

Functionele taken en vakken die een beroep doen op de geletterdheid

- Moeite met begrijpend lezen (onvoldoende begrip na het lezen van tekst).
- Moeite met het zelf construeren van teksten (boekverslagen, samenvattingen, andere functionele teksten (bv. brief of opstel). Dit uit zich in:
- slechte tekststructuur: de 'rode draad' raakt kwijt, waardoor teksten on samenhangend zijn;
- onheldere lay-out en indeling van de tekst;
- gebrekkige zinsbouw.
- Fouten maken of fouten over het hoofd zien bij het zelf corrigeren van oefeningen tijdens klassikale besprekingen.
- Fouten maken bij het overnemen van aantekeningen van het (digi)bord.

Taak- en werkhouding

- Ongestructureerd, inadequaat en/of vluchtig taakgedrag en werkhouding.
- Onvoldoende werkverzorging.
- Onvoldoende of afnemend doorzettingsvermogen.

Sociaal-emotioneel functioneren

- Ernstige twijfel aan eigen competentie.
- Weinig motivatie voor schoolwerk.

Positieve kenmerken

- Goed gebruikmaken van aanvullende software (bv. overhoorprogramma's).
- Creatief zijn in het bedenken van 'ezelsbruggetjes' en 'reminders'.
- Goede motivatie voor schoolwerk.
- Doorzettingsvermogen.
- Goede gespreks- en onderhandelvaardigheden.

Alleen te vullen door docenten Nederlands en moderne vreemde talen

Niet-talendocenten: ga direct door naar punt 2.

Spellen

- Interferentie van de spelling van de moedertaal bij de vreemde taal.
- Moeite met het flexibel inzetten van verschillende spellingstrategieën die een leerling in het voortgezet onderwijs normaal gesproken beheerst.

Spreken

- Uitspraakproblemen: ook bij frequent voorkomende woorden.
- Moeite met het nazeggen van moeilijke woorden in de vreemde taal en complexe weinig voorkomende woorden in de moedertaal.

Luisteren

- Moeite met luisteroefeningen.

Geheugen, aandacht, informatieverwerking, automatisering

- Moeite met het onthouden van recent geleerd vocabulaire: intensief oefenen levert onvoldoende resultaat op (bv. vijf dagen volgens een goede werkwijze Engelse woordjes geleerd en bij de overhoring nog een diepe onvoldoende).

Positieve kenmerken

- Adequate woordleer- en woordraadstrategieën.

Voorwaarden voor lezen en spellen in moedertaal en moderne vreemde talen

- Problemen met het koppelen van de juiste tekens aan de klanken.
- Moeite met ontdekken van 'analoge delen' bij het lezen en spellen van onbekende woorden (bv. *jour* zit zowel in *aujourd'hui* als in *toujours* en *journal*).
- Moeite met het doorzien van spelling in relatie tot grammatica: *enemy-enemies*; *Hand-Hände*; *tu penses, il pense, ils pensent*.

2. Hieronder is ruimte om dingen te noteren die u tijdens het invullen van de checklist te binnen schoten en die u graag als aanvulling kwijt zou willen over de leerling. (Bv. een gedetailleerde omschrijving van problemen)

Hartelijk dank voor uw medewerking

Naam:

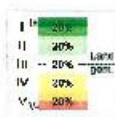
Datum:

Handtekening:

Bijlage 2 voorbeeld bijlage CITO/LVS grafieken

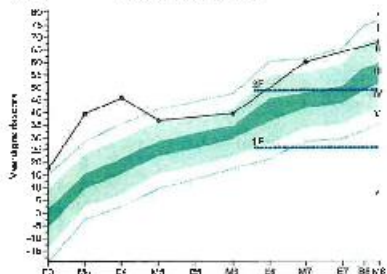
Bijlage: voorbeeld van grafieken (toe te voegen aan het OKR in Onderwijs Transparant)

Leerlingrapport

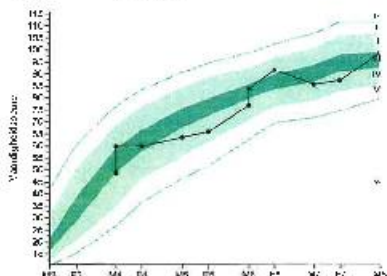
Leerling:

Toets: **Begrijpend lezen 2012**

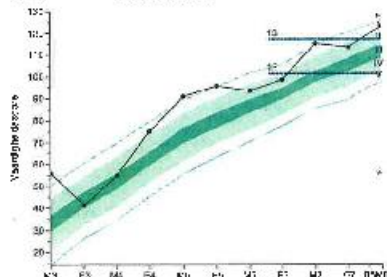
Afn.culum	Jgr	Taak	Toetscore / Voorl.score	Niveau num. cor.
21-05-10	3	E3 start + 2	44 / 18	I
01-02-11	4	M1 start + 2	48 / 40	I
14-06-11	4	E4 start + 2	48 / 48	I
17-01-12	5	M5 start + 2	38 / 37	I
22-01-13	6	M6 start + 2	34 / 38	II
17-01-14	7	M7 start + 2	47 / 60	I
13-01-15	8	M8 start + 2	45 / 58	II

Toets: **DMT 2006**

Afn.culum	Jgr	Taak	Toetscore / Voorl.score	Niveau num. cor.
02-12-10	4	M4 Kaart 1+2+3	147ggg / 49	III
18-06-11	4	M4 Kaart 1+2+3	137ggg / 60	II → III
12-06-11	4	E4 Kaart 1+2+3	137ggg / 60	III
25-01-12	5	M5 Kaart 1 2+3	152ggg / 84	IV
14-06-12	5	E5 Kaart 1+2+3	139ggg / 66	IV
15-01-13	6	M6 Kaart 1+2+3	232ggg / 77	IV
19-03-13	6	V6 Kaart 1+2+3	253ggg / 82	III
04-03-13	6	E6 Kaart 1+2+3	278ggg / 91	II
15-01-14	7	M7 Kaart 1+2+3	266ggg / 86	IV
03-03-14	7	E7 Kaart 1+2+3	263ggg / 87	IV
21-01-15	8	M8 Kaart 1+2+3	247ggg / 76	III

Toets: **Rek-WiJek 2012**

Afn. cbum m	Jgr	Taak	Toetscore / Voorl.score	Niveau num. cor.
22-01-10	3	M3	46 / 63	I
27-05-10	3	F3	40 / 41	III
21-01-11	4	M4	42 / 66	III
07-08-11	4	F4	49 / 75	I
25-01-12	5	M5	52 / 91	I
14-06-12	5	F5	74 / 66	I
10-01-13	6	M6	75 / 84	II
07-08-13	6	F6	81 / 99	II
15-01-14	7	M7	86 / 115	I
04-08-14	7	E7	81 / 114	II
10-01-15	8	M8 (1-5)	84 / 123	I